The background of the slide is a close-up, slightly blurred image of a smartphone screen. The screen displays a dictionary entry for the word "design". The word "de·sign" is prominently shown in a large, bold font. Below it, the phonetic transcription "/dəˈzɪn/" is visible. Further down, there is a numbered list starting with "1. a plan or drawing produced to show the shape and function or working of an object before it is made or built". The text is in a clean, sans-serif font. The phone's status bar at the top shows various icons like signal strength, battery, and time. The overall tone of the image is professional and academic.

Методи за анализ и проектиране на ИС.

гл. ас. д-р Цветелина Кънева
tskaneva@uni-ruse.bg

Важните въпроси

Предметна област (scope) – **какъв** е обхватът на системата?

Функционалност (functionalities) – **какво** ще прави системата?

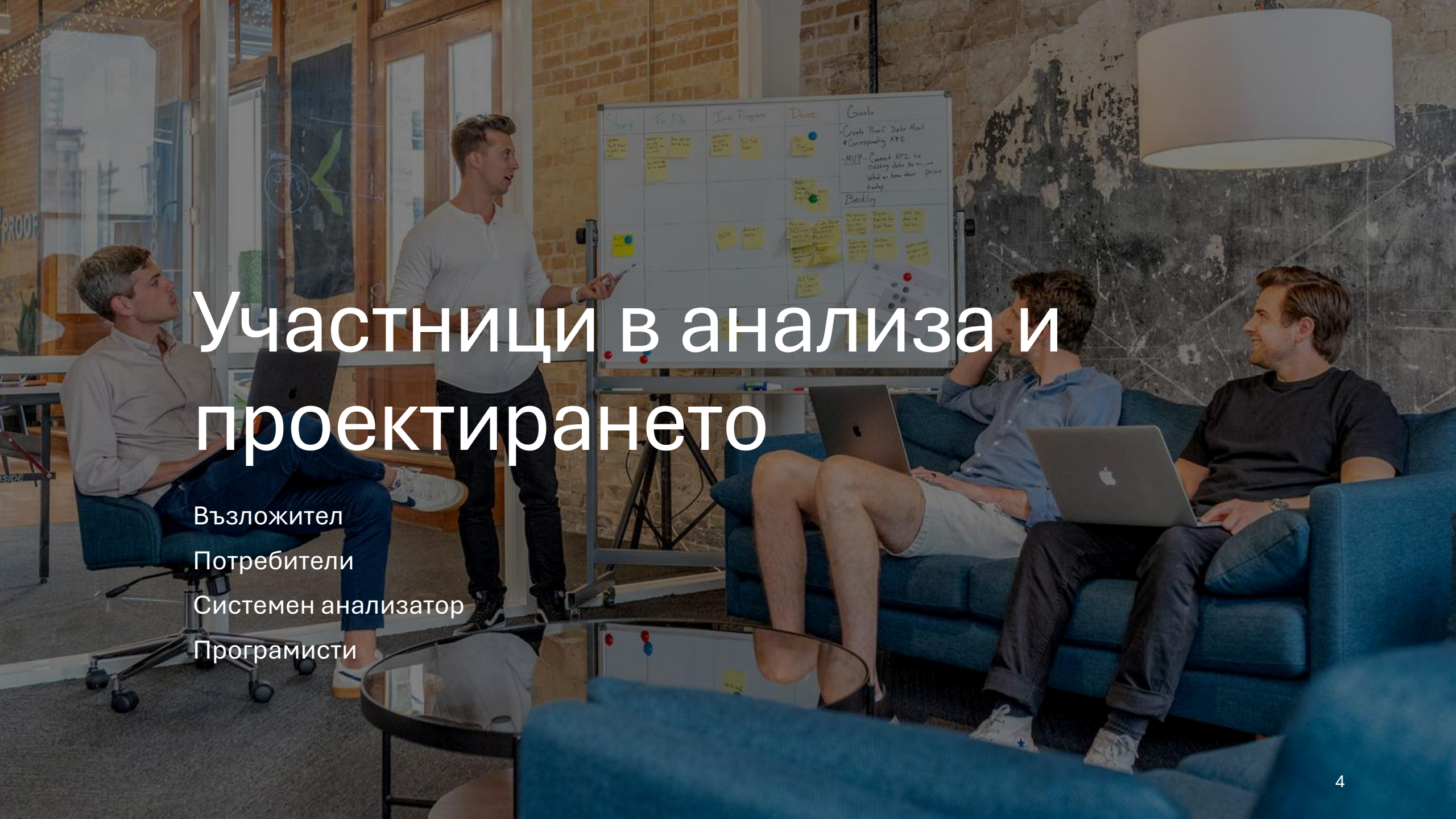
Разработване (development) – **как** ще работи системата?

Експлоатация (implementation) – **кой** ще работи със системата?

Принципи на добре проектирана ИС

1. **Принцип на приемливост** - успехът на една нова система зависи до голяма степен от нейната приемливост от хората, за които е предназначена
2. **Принцип за подобряване на процеса на вземане на решения** - новата система трябва да подобри способността на организацията за вземане на решения
3. **Принцип на икономичност** - в новата система не трябва да се внедряват услуги и процеси, които не могат да бъдат оправдани от гледна точка на разходите
4. **Принцип на гъвкавост** - новата система трябва да е гъвкава по отношение на адаптивност и разширяемост
5. **Принцип на надеждност** - новата система трябва да дава надежден достъп до данните и процесите, имплементирани в нея
6. **Принцип на простотата** - опростеността на системата може да бъде повлияна чрез осигуряване на праволинеен поток от една стъпка към следващата, като се избягва ненужното връщане назад

Участници в анализа и проектирането

Възложител

Потребители

Системен анализатор

Програмисти

Информационно моделиране

Процес на създаване на абстрактни представи (модели) на системи, процеси или данни с цел разбиране, анализ и управление на информацията в дадена област.

Средство за управление на информацията, поддържащо създаването на надеждни данни, като същевременно запазва техния интегритет.

Информационно моделиране

Основните характеристики:

- 1. Абстракция** – предоставя обобщена представа за системата, която не включва технически детайли. Фокусът е върху идентифициране на основните обекти (напр. "Потребител", "Продукт", "Поръчка") и техните взаимоотношения.
- 2. Независимост от реализацията** – не зависи от конкретна база данни, програмен език или друга технология.
- 3. Визуализация на концепции** – обикновено се използват графични нотации като ER (Entity-Relationship Diagram) или UML (Unified Modeling Language) диаграми за визуализиране на концепциите и техните връзки.
- 4. Фокус върху бизнес нуждите** – създава се в контекста на бизнес изискванията и цели да представи информацията по начин, който е смислен и полезен за бизнеса.

Информационно моделиране

Подходи за моделиране

1. Ориентирани около **процесите** (на англ. *process-oriented*)
2. Ориентирани около **данните** (на англ. *data-oriented*)
3. Ориентирани около **правилата** (на англ. *rule-oriented*)
4. Ориентирани около **обектите** (на англ. *object-oriented*)

Информационно моделиране

Модели:

- **Концептуален** - използва се за построяване на **обща схема на системата**, моделиране на **потребителските изисквания към системата**. Целта му е да опише **основните обекти (същности) и връзките между тях**, които са важни за бизнеса или приложението. Фокусира се върху **бизнес логиката и нуждите на потребителите**. Не включва детайли като атрибути на същностите или специфични технологични реализации.
- **Логически** - **по-детайлно описание на данните и процесите**. На този етап се определят и потребителските изисквания, които могат да бъдат групирани в две категории – **функционални изисквания и нефункционални изисквания**.
- **Физически** - изискванията се доуточняват и превеждат в **конкретни технически решения**. Нефункционалните изисквания като производителност и сигурност се трансформират в конкретни технически параметри (настройки на базата данни, избор на подходящи технологии, конфигурации на сървъри и др.).

Функционални изисквания

Функционалните изисквания определят какво трябва да прави една информационна система, за да изпълни целите си. Те описват конкретните функции, които системата трябва да изпълнява, и взаимодействията, които потребителите и другите системи ще имат с нея.

Нефункционални изисквания

Нефункционалните изисквания описват качествата и ограниченията на системата, като определят нейните характеристики, свързани с производителност, надеждност, сигурност и поддръжка. Те са свързани с това как системата трябва да изпълнява функциите си, а не какво конкретно трябва да прави.

Подходи при проектиране на ИС

Подходи при проектиране

- **Вторичен продукт** – най-ранният подход, при който целта е всичко да се автоматизира. Фокусът е само върху информацията, необходима за управлението. Отчетите са вторичен продукт от обработката на данните.
- **Нулев подход** – разглежда дейностите като динамични и променливи.
- **Ключова променлива** – предполага, че някои атрибути на организацията са критични за оценката на дейността ѝ, за вземане на решения и планиране. Определят се ключови променливи и се разработва система, която да осигури отчети на тези променливи.
- **Пълно изучаване** – сравнение на изискванията спрямо съществуващата информация. Пълно изучаване на системата и областите, в които тя не се справя. Скъп и времеемък подход.
- **Контекстуално проектиране**
- **Структурен подход**
- **Обектно-ориентиран анализ**
- **Модел на потребителски случаи**
- ...

Контекстуално проектиране

Контекстуалното проектиране (на англ. *Contextual Design, CD*) е подход, който се фокусира върху **разбирането на потребителските виждания, роля и ежедневни практики**, за да се проектират системи, които отговарят на техните реални нужди.

Този метод включва техники като:

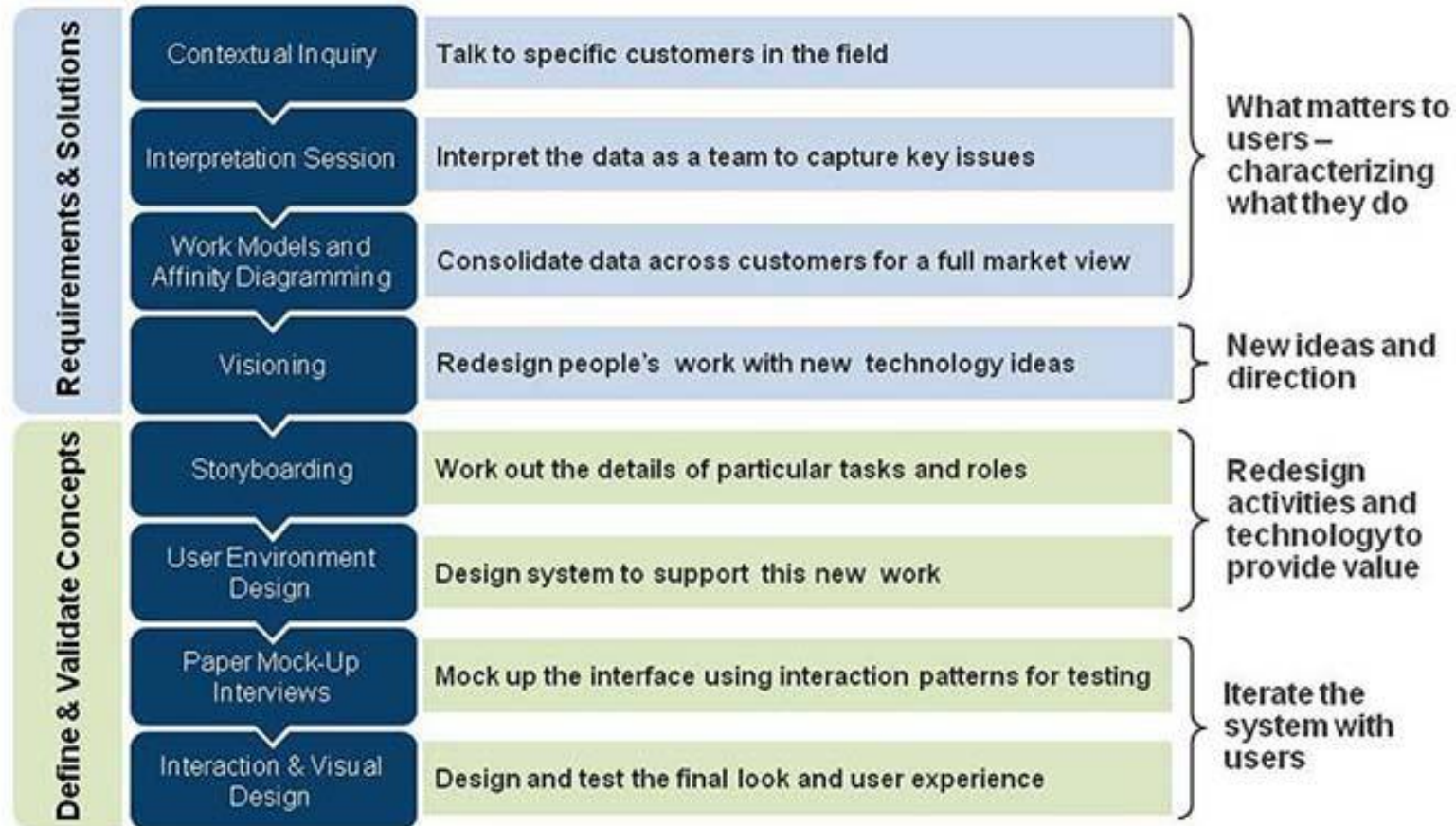
- **наблюдения**
- **интервюта**
- **анализ на работния процес**

Резултатите от тези изследвания се използват за създаване на модели, които представят **потребителските задачи, потоци от дейности и взаимодействия**.

Контекстуално проектиране

Фази

Контекстуално проектиране

Принципи

1. Проектирането на системата трябва да поддържа и разширява работната практика на потребителите
2. Хората са експерти в това, което правят, но не са в състояние да формулират собствената си работна практика
3. Добрият дизайн изисква партньорство и участие с потребителите
4. Добрият дизайн е системен (постоянен)
5. Дизайнът зависи от представяния

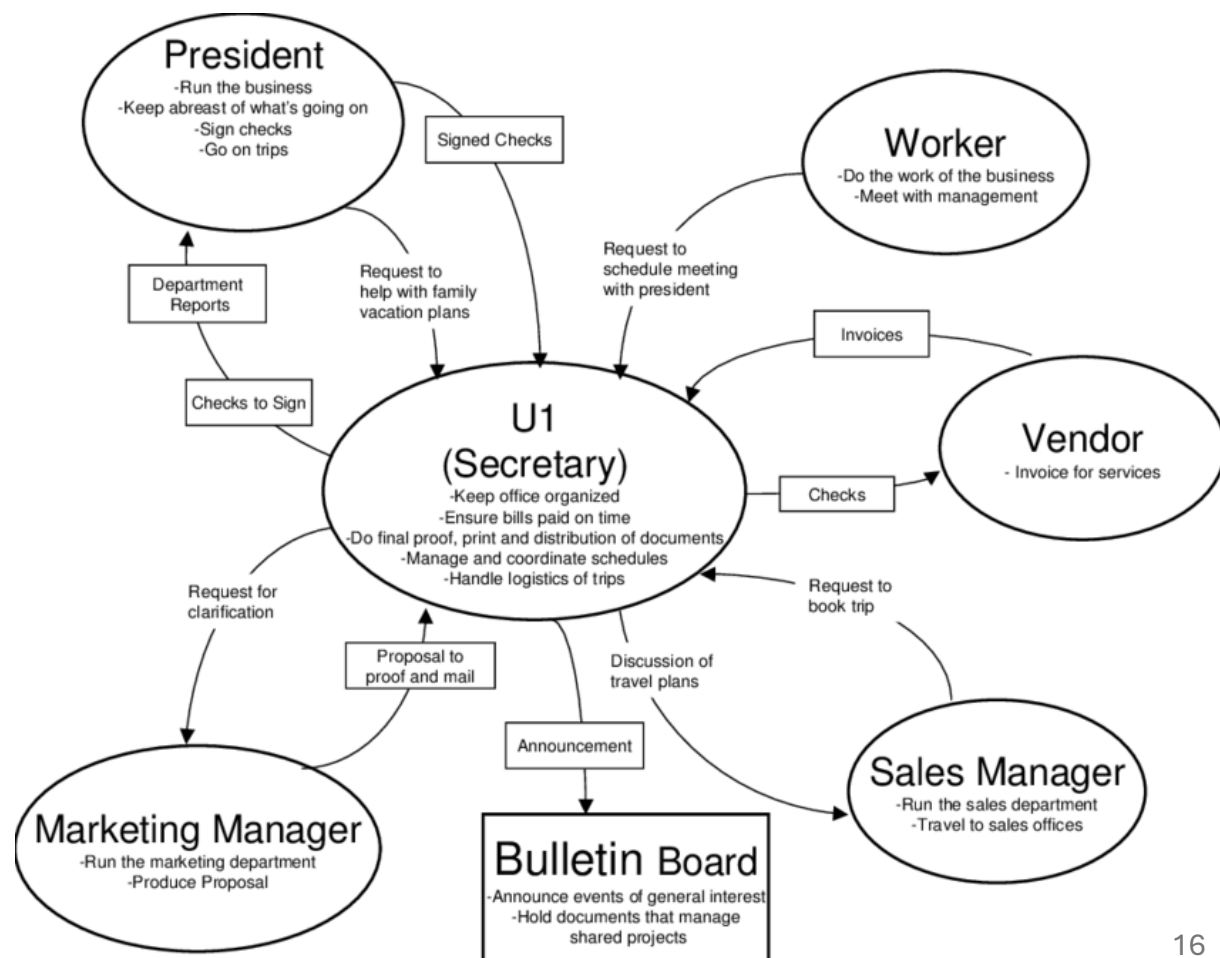
Контекстуално проектиране

Модели

Модел на дейностите (Flow Model)

- основните потребители;
- дейностите, които извършват;
- комуникацията между потребителите.

- **Артефакти**
- **Физически места**

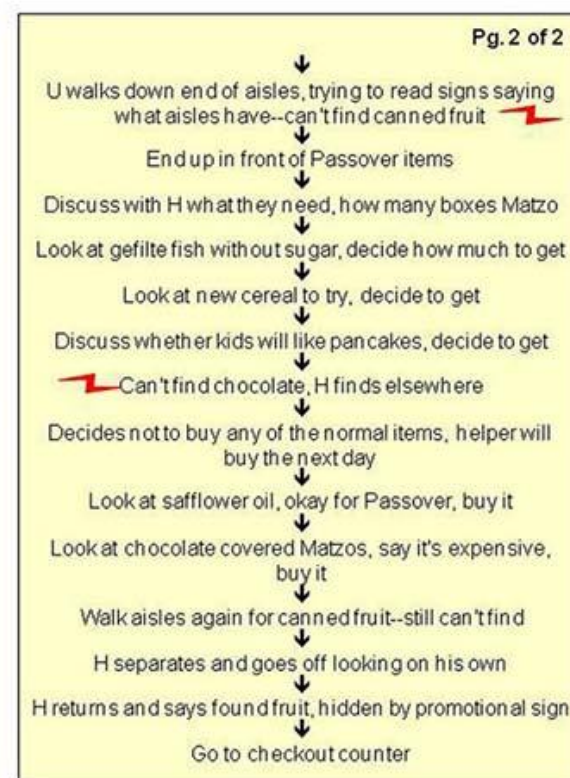
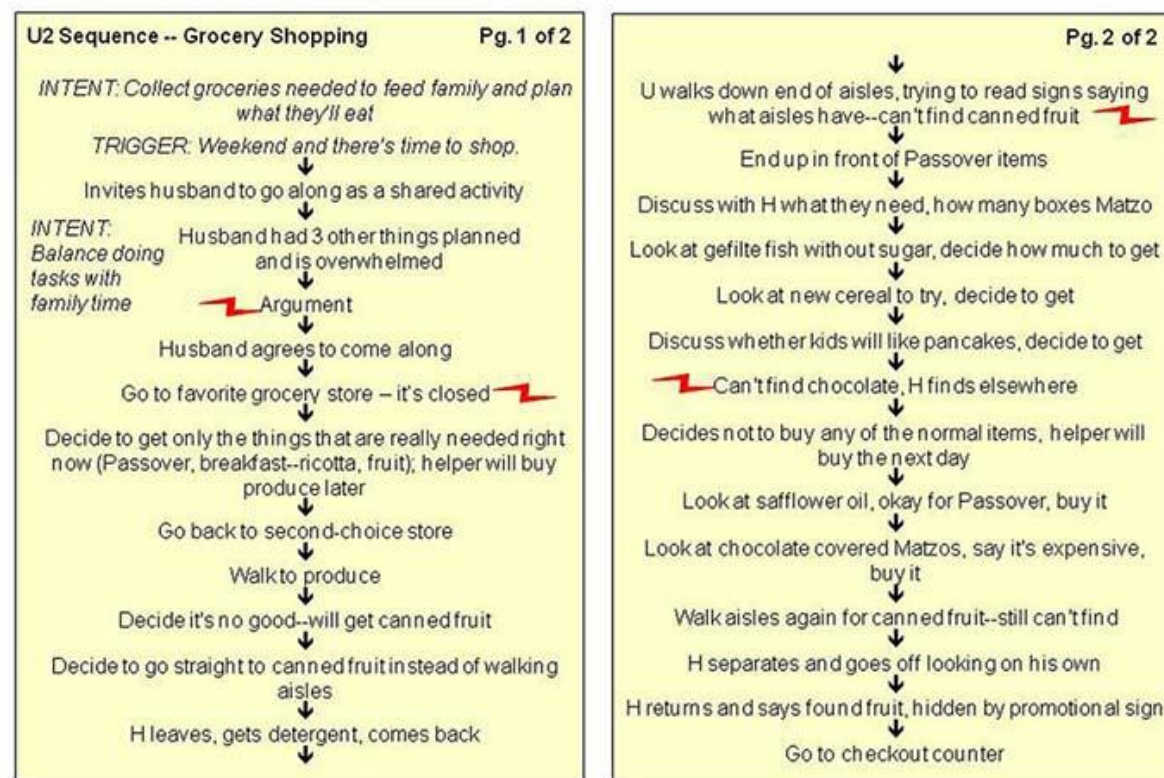
Контекстуално проектиране

Модели

Модел на последователността (Sequence Model)

Последователността от работни стъпки за постигане на конкретни потребителски действия и цели. Използва се за **разделяне на задачите по степен на важност и за откриване на места за грешки.**

- тригери;
- прекъсвания;
- алтернативни стъпки;
- проблеми.

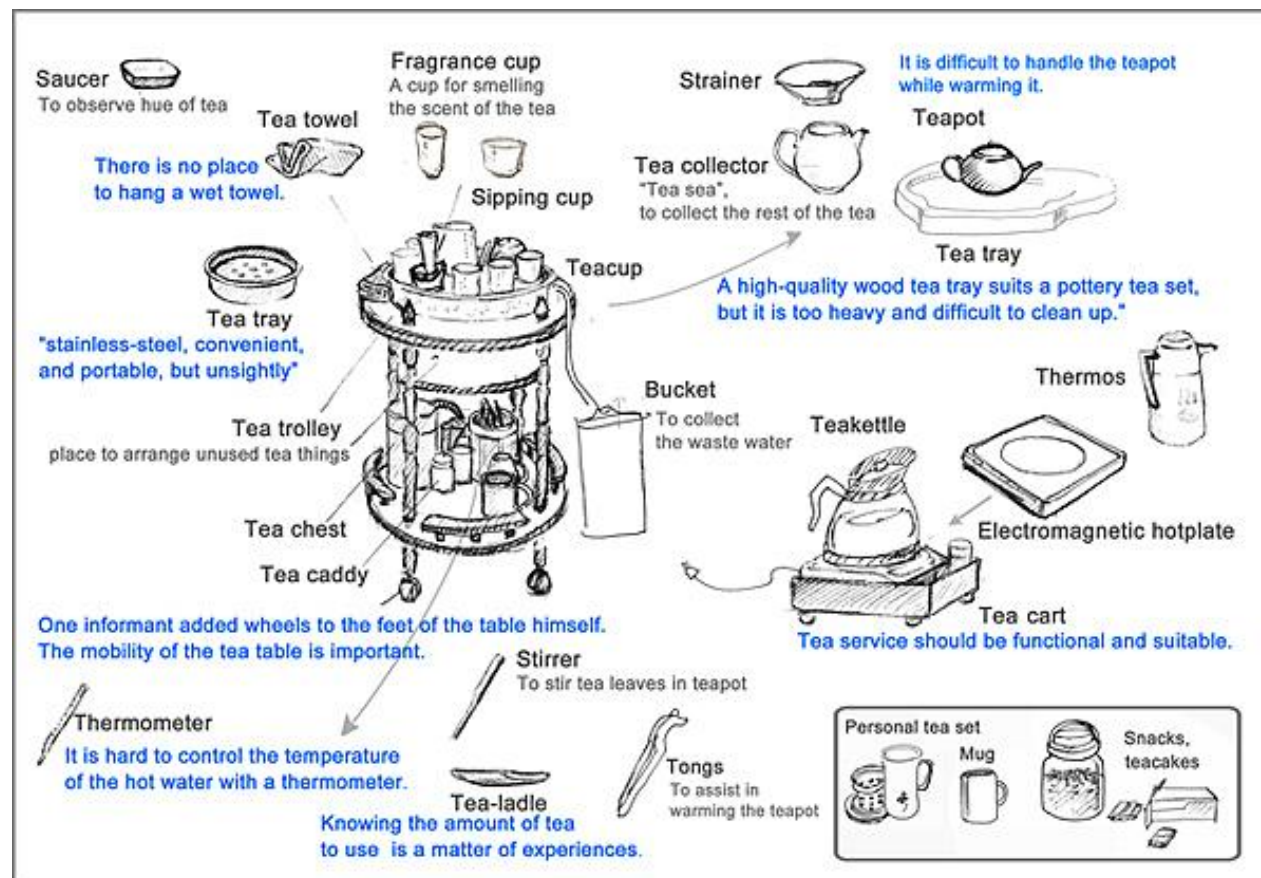

Контекстуално проектиране

Модели

Модел на артефактите (Artifact Model)

Физическите продукти, в резултат на изпълнение на процесите.

Контекстуално проектиране

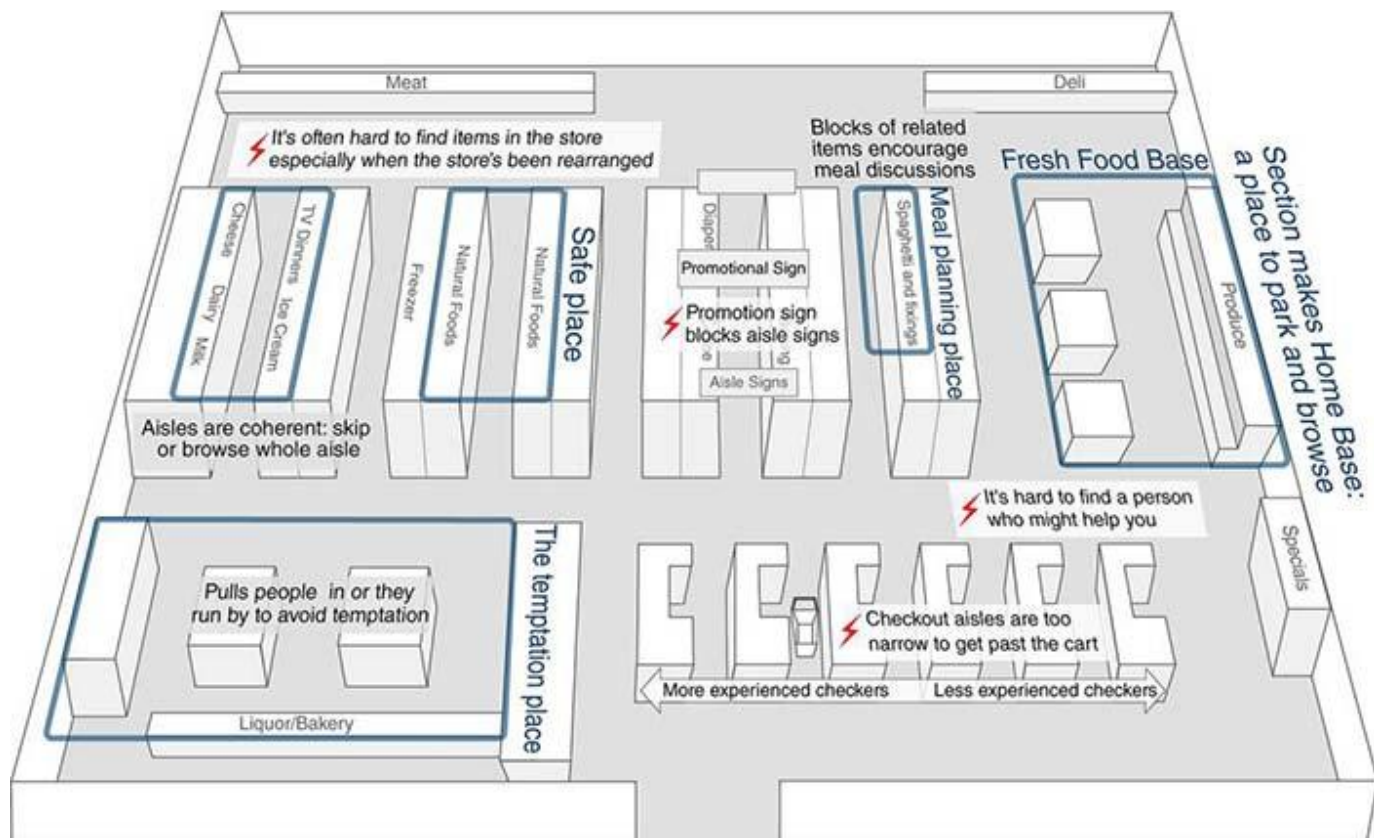
Модели

Физически модел (Physical Model)

Реалната работна среда в
организацията.

Исползва се за:

- Оптимизация на процесите;
- Планиране на хардуерните елементи на системата

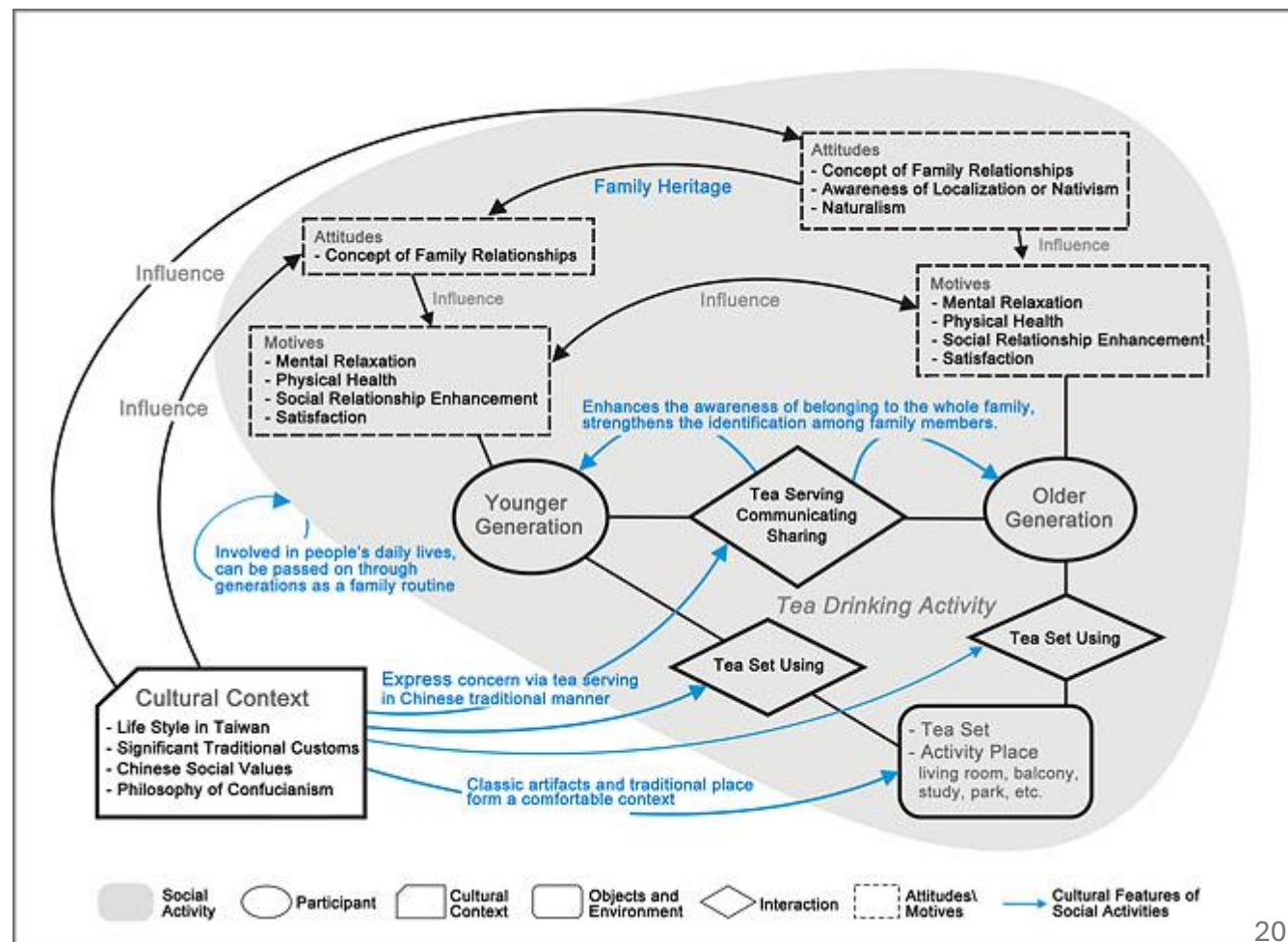

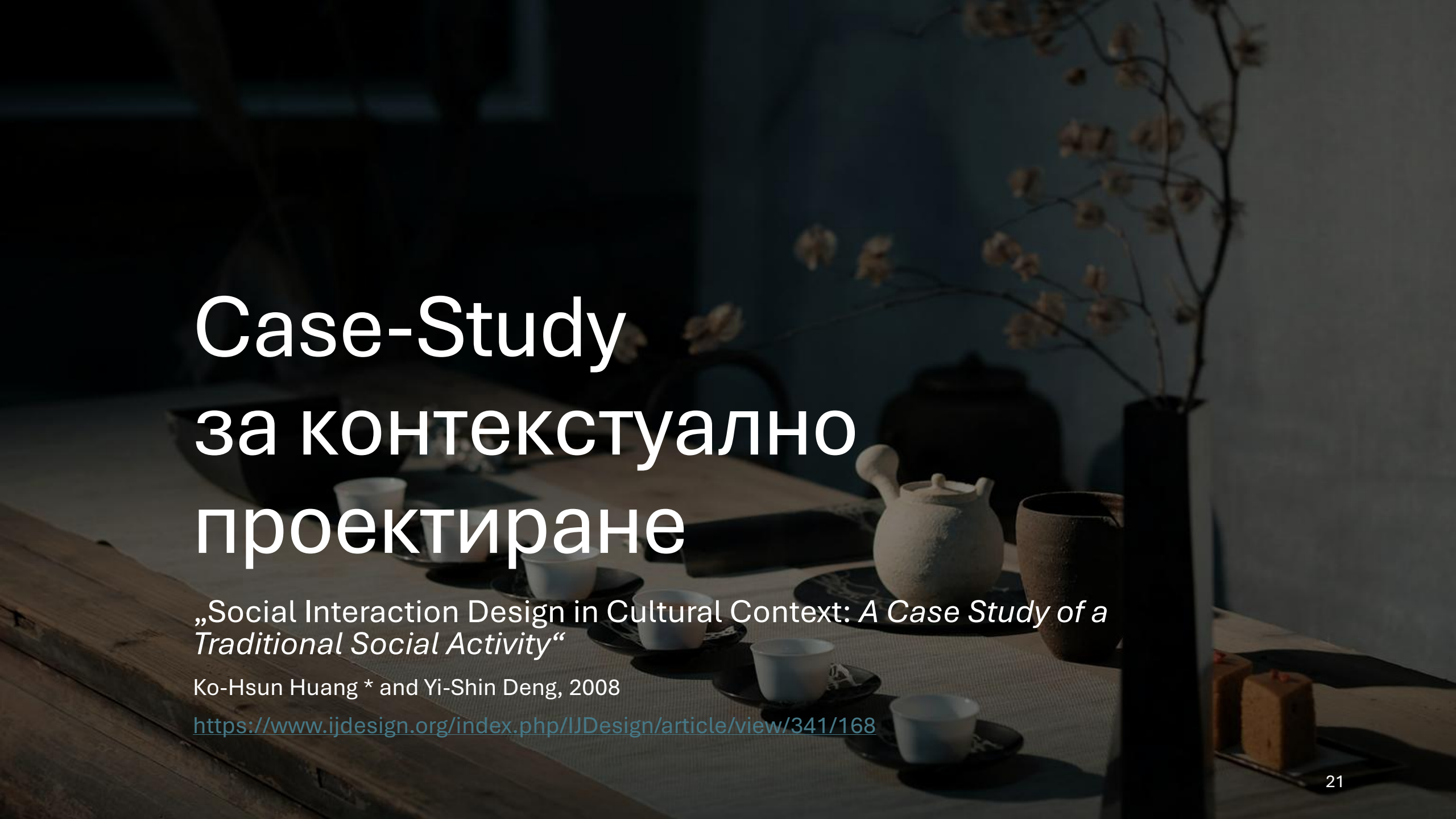
Контекстуално проектиране

Модели

Културен модел (Cultural Model)

Особеностите при взаимоотношенията между участниците в работните процеси, политиките и културните ценности в организацията.

Case-Study за контекстуално проектиране

„Social Interaction Design in Cultural Context: A *Case Study of a Traditional Social Activity*“

Ko-Hsun Huang * and Yi-Shin Deng, 2008

<https://www.ijdesign.org/index.php/IJDesign/article/view/341/168>